

Tabula tiesvedības ilguma cēloņu identificēšanai un priekšlikumi to novēršanai

Nr.	Identificētais cēlonis ¹	Apraksts: normatīvais regulējums, tiesu prakse, faktiskā situācija	Novēršanas ceļš: nepieciešamie grozījumi tiesību aktos, tiesu praksē, tiesvedības procesa pilnveidošana, skaidrojumi, apmācības	Iesaistāmās institūcijas
1.	Nekvalitatīvi prasības pieteikumi	CPL 128.p., 132.p., 149.p., 149. ¹ p.	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Procesuālie risinājumi</u>: atstāt prasības pieteikumu bez virzības; lietas sagatavošanas stadijā pieprasīt papildu paskaidrojumus, lai precizētu lietas apstākļus; precizēt strīdus priekšmetu, pamatu un nepieciešamos pierādījumus (CPL 93.p. 4.d.) sagatavošanas sēdē • <u>Apmācības</u>: tiesnešu apmācības par procesa vadību, ieskaitot sagatavošanos lietas iztiesāšanai • <u>Regulējuma grozījumi</u>: būtiski jāpastiprina sankcijas par neatbildēšanu uz tiesneša pieprasījumu un par neierašanos uz sagatavošanas sēdi (CPL 150.p.) • <u>Skaidrojumi</u>: jāizveido publiski pieejams skaidrojošais materiāls par to, kas ir prasības pamats, priekšmets un prasījumi 	TM, LTMC
2.	Pierādījumu novēlota iesniegšana	CPL 93.p., 120.p., 416.p. 1.d. 6.pkt., 430.p. 4.d. Trūkst vienotas tiesu prakses gan attiecībā uz pierādījumu novēlotu iesniegšanu pirmās instances tiesā, gan attiecībā uz pierādījumu iesniegšanu apelācijas instances tiesā	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Procesuālie risinājumi</u>: atteikšanās pieņemt nesavlaicīgi iesniegtos pierādījumus; naudas soda uzlikšana par pierādījumu nesavlaicīgu iesniegšanu • <u>Procesuāls risinājums</u>: noraidīt lūgumu par pierādījumu iesniegšanu vai izprasīšanu, ja konstatējama pierādījumu pietiekamība • <u>Apmācības</u>: tiesnešu apmācības par procesa vadību, ieskaitot par procesuālo sankciju piemērošanas jautājumiem • <u>Skaidrojums</u>: nepieciešams Senāta skaidrojums (likuma „Par tiesu varu” 49.¹p.) par pierādījumu nesavlaicīgas iesniegšanas tiesiskajām sekām • <u>Regulējuma grozījumi</u>: jāpastiprina sankcijas par pierādījumu nesavlaicīgu iesniegšanu (CPL 93.p.) un par pierādījumu neiesniegšanu (CPL 120.p.) • <u>Skaidrojums</u>: nepieciešamas vadlīnijas par procesuālo sankciju vienveidīgas piemērošanas kritērijiem 	TM, LTMC

¹ Īstenojot pasākumus tiesvedības paātrināšanai, it īpaši grozot normatīvo regulējumu, jāņem vērā, ka tiesvedības paātrināšanas nolūkā nedrīkst aizskart godprātīgo lietas dalībnieku iespējas izmantot procesuālos aizsardzības līdzekļus, kā arī nedrīkst negatīvi ietekmēt lietas izspriešanas kvalitāti. Līdz ar to priekšroka dodama risinājumiem, kas vērsti uz tiesas kapacitātes kvantitatīvu un kvalitatīvu palielināšanu.

			<ul style="list-style-type: none"> • <u>Tiesas darba organizācija:</u> <ul style="list-style-type: none"> ○ lūgumu par pierādījumu izprasīšanu izskatīšana lietas sagatavošanas stadijā ○ lielāku lomu pierādījumu pietiekamības pārbaudē paredzēt tiesnešu palīgiem 	
3.	Lietas nodošana citai tiesai	CPL 32. ¹ p.	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Regulējuma grozījumi:</u> Iespējas nodot lietu citai tiesai izslēgšana no CPL vai pakārtošana nosacījumam, ka šādai nodošanai piekrīt abas vai vismaz viena puse • <u>Tiesu sistēmas reforma:</u> nodrošināt katras tiesas noslodzei atbilstošu tiesnešu skaitu 	TM
4.	Sagatavošanas sēdes nerīkošana	CPL 149. ¹ p.	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Apmācības:</u> tiesnešu apmācības par procesa vadību • <u>Regulējuma grozījumi:</u> izvērtēt iespēju noteikt obligātu pienākumu rīkot sagatavošanas sēdes, apsverot izņēmuma gadījumus • <u>Regulējuma grozījumi:</u> paredzēt sagatavošanas sēžu rīkošanas iespēju apelācijas instances tiesā 	LTMC, TM
5.	Dokumentu nosūtīšana uz ārvalstīm	CPL 56. ² p.	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Regulējuma grozījumi:</u> izvērtēt iespēju noteikt, ka pusēm, kuru deklarētā dzīvesvieta vai norādītā adrese ir ārpus Latvijas, obligāti jānorāda e-pasta adrese saziņai ar tiesu • <u>Apmācības:</u> par tiesas dokumentu nosūtīšanu uz ārvalstīm 	TM, LTMC
6.	Tiesvedībā iesaistīto personu neierašanās		<ul style="list-style-type: none"> • <u>Procesuālais risinājums:</u> izskatīt lietu bez lietas dalībnieka piedalīšanās • <u>Regulējuma grozījumi:</u> rakstveida procesa ieviešana apelācijas instances tiesā 	TM
	- Liecinieku neierašanās	CPL 109.p.	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Procesuālais risinājums:</u> tiek uzlikts naudas sods vai piemērota piespiedu atvešana • <u>Regulējuma grozījumi:</u> liecinieku atbildības pastiprināšana par neierašanos 	TM, Valsts policija
	- Atbildētāja neierašanās	CPL 150.p., 156.p., 208. ¹ p	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Procesuālais risinājums:</u> aizmuguriska sprieduma taisīšana (CPL 150.p. 3.d.; 208.¹p.) • <u>Procesuālais risinājums:</u> lietas izskatīšanas uzsākšana un naudas soda uzlikšana • <u>Regulējuma grozījumi:</u> atbildētāja (lietas dalībnieka) atbildības pastiprināšana par neierašanos 	TM
	- Prasītāja neierašanās	CPL 156.p., 220.p.	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Procesuālais risinājums:</u> lietas izskatīšanas uzsākšana un naudas soda uzlikšana 	TM

			<ul style="list-style-type: none"> • <u>Procesuālais risinājums</u>: prasības atstāšana bez izskatīšanas, ja prasītājs atkārtoti neierodas uz tiesas sēdi un nav lūdzis izskatīt lietu viņa prombūtnē • <u>Regulējuma grozījumi</u>: prasītāja (lietas dalībnieka) atbildības pastiprināšana par neierašanos 	
	- Zvērināta advokāta kā lietas dalībnieka pārstāvja neierašanās	CPL 156.p., 220.p.	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Procesuālais risinājums</u>: lietas izskatīšanas uzsākšana un naudas soda uzlikšana • <u>Procesuālais risinājums</u>: nosūtīt informāciju par advokāta neierašanos LZAP • <u>Procesuālais risinājums</u>: prasības atstāšana bez izskatīšanas, ja prasītāja pārstāvis atkārtoti neierodas uz tiesas sēdi un nav lūdzis izskatīt lietu viņa prombūtnē • <u>Regulējuma grozījumi</u>: advokāta pienākums nodrošināt, lai viņa vietā ierastos cits advokāts, iepriekš par to vienojoties ar klientu 	TM, LZAP
	Darba nespējas lapu nepamatota izsniegšana / atzīšana par neierašanās attaisnojošu iemeslu	MK 03.04.2001. noteikumi Nr. 152 „Darbnespējas lapu izsniegšanas un anulēšanas kārtība”	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Procesuālais risinājums</u>: pārliecināties, ka personai ir noteikts tāds ārstēšanās režīms, kas liedz piedalīties tiesas sēdē (izraksts no stacionāra pacienta / ambulatorā pacienta medicīniskās kartes, kurā norādīts ārstēšanās režīms) • <u>Procesuālais risinājums</u>: lūgt pārbaudi par darba nespējas lapas izsniegšanas pamatotību 	Veselības inspekcija
7.	Lietas sarežģītība - atsevišķu tiesnešu nekompetence un pārlicēbas trūkums	Pēc ECT prakses ir attaisnojošs kritērijs lietas paildzinātai izskatīšanai	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Tiesas darba organizācija</u>: <ul style="list-style-type: none"> ○ tiesnešu specializācija ○ tiesnešu atbalsta personāla (tiesnešu palīgu, padomnieku) iesaiste tiesību jautājumu izpētē • <u>Regulējuma grozījumi</u>: ieviest civilprocesā tāda neatkarīga speciālista/eksperta institūtu, ko tiesa pēc savas iniciatīvas var pieaicināt sarežģītā lietā atzinuma sniegšanai lietās, kurās nepieciešamas speciālas zināšanas (piem. būvniecība, nodokļi, grāmatvedība utt.). Turklāt paredzēt iespēju speciālista viedokli uzklaut vienīgi mutvārdos • <u>Apmācības</u>: tematiskas mācības atbilstoši tiesnešu specializācijai 	TM, LTMC
8.	Lietas dalībnieku rīcība tiesas sēdes laikā („procesuālais huligānisms”) - pagaidu neregulējuma procesa pieteikšana procesa novilcināšanai	CPL 73. ¹ p., 9. ¹ p.	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Apmācības</u>: tiesnešu apmācības par procesa vadību • <u>Procesuālais risinājums</u>: pasludināt neilgu pārtraukumu, lai dotu laiku iepazīties vai sagatavoties, nevis atlikt lietas izskatīšanu 	TM, LTMC

	<ul style="list-style-type: none"> - nepamatotu lūgumu un pieteikumu iesniegšana - prasības vairākkārtēja grozīšana - pretprasības novēlota iesniegšana - procesuālo sankciju nepiemērošana - tiesas nespēja vai nevēlēšanās aktīvi vadīt procesu - atsevišķu tiesnešu nekompetence un pārlicības trūkums 		<ul style="list-style-type: none"> • <u>Procesuālais risinājums</u>: mutvārdu aizrādījums par lietas novilcināšanas un procesuālo tiesību negodprātīgas izmantošanas pazīmēm • <u>Procesuālais risinājums</u>: izvērtēt, vai pierādījumam, kuru lūdz pievienot lietai, ir nozīme konkrētajā lietā (CPL 94.p.) • <u>Regulējuma grozījumi</u>: <ul style="list-style-type: none"> ○ jāpastiprina sankcijas par tiesību un pienākumu negodprātīgu izmantošanu (CPL 73.¹p.) ○ noteikt pienākumu savlaicīgi (vismaz 14 dienas) pirms tiesas sēdes iesniegt lūgums un papildinājumus, izņemot gadījumus, kad attiecīgie apstākļi nav radušies tieši pirms tiesas sēdes, kā arī paredzēt atbilstošas procesuālās sankcijas par šo noteikumu neievērošanu ○ izvērtēt iespēju ierobežot tiesības iesniegt pretprasību ○ izvērtēt iespēju ierobežot tiesības grozīt prasības pieteikumu ○ izvērtēt iespēju ierobežot jaunu lietas dalībniekus pieaicināšanu ○ izvērtēt iespēju ierobežot laiku paskaidrojumu nolasīšanai un debašu runām 	
9.	Tiesību un saistību pārņēmeņa noskaidrošana	CPL 77.p.	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Regulējuma grozījumi</u>: izvērtēt nepieciešamību normatīvi noteikt tiesas rīcību, ja pēc tiesvedības apturēšanas ilgstoši nepiesakās mirušās puses tiesību un saistību pārņēmejs 	TM
10.	Juridiskās palīdzības nodrošināšana lietas dalībniekam			
11.	Tiesas (tiesneša) darba laika plānošana <ul style="list-style-type: none"> - tiesas sēžu vēla nozīmēšana 		<ul style="list-style-type: none"> • <u>Apmācības</u>: efektīvas, uz tiesneša darbu vērstas apmācības laika plānošanā un darba organizēšanā • <u>Tiesas darba organizācija</u>: <ul style="list-style-type: none"> ○ tiesnešu atbalsta personāla lomas palielināšana tiesnešu atslogošanā no jautājumiem, kas nav saistīti ar lietas izskatīšanu pēc būtības • <u>Regulējuma grozījumi</u>: tiesas sēdes pārtraukuma institūta nostiprināšana CPL 	LTMC, TM
12.	Advokātu noslodze, kas liedz lietu nozīmēt izskatīšanai laikus		<ul style="list-style-type: none"> • <u>Procesuālais risinājums</u>: informēt LZAP par to, ka advokāts nav izvērtējis savu noslodzi (uzņēmieš nesamērīgi daudz lietu vešanu) • <u>Regulējuma grozījumi</u>: advokāta pienākums nodrošināt, lai viņa vietā ierastos cits advokāts, iepriekš par to vienojoties ar klientu 	TM

13.	Pārstāvja / advokāta neprofesionalitāte		<ul style="list-style-type: none"> • <u>Procesuālais risinājums</u>: informēt LZAP par nepieciešamību nodrošināt konkrētā advokāta kvalifikācijas celšanu 	LZAP
14.	Bāriņtiesu atzinumu savlaicīga neiesniegšana	CPL 238. ¹ p., 239.p., 244. ⁹ p., 244. ¹⁰ p., 249. ⁴ p.	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Regulējuma grozījumi</u>: izvērtēt iespēju paredzēt procesuālas sankcijas par atzinuma savlaicīgu nesniegšanu • <u>Sadarbībā ar bāriņtiesām</u> apzināt prasības, kurām jāatbilst atzinumam, lai tas sekmētu lietas ātrāku un kvalitatīvāku virzību 	TM, bāriņtiesas
15.	Tulka nenodrošināšana vai nekvalitatīva tulka piesaiste	CPL 13.p.	<ul style="list-style-type: none"> • Organizatoriski risināms jautājums 	TA
16.	Ilga / vairākkārtēja lietu izskatīšana kasācijas instances tiesā		<ul style="list-style-type: none"> • <u>Procesuālais risinājums</u>: lēmums par kasācijas tiesvedības ierosināšanu vai ierosināšanas atteikumu ne vēlāk kā 6 mēnešu laikā • <u>Procesuālais risinājums</u>: kasācijas tiesvedību ierosina un lietu kasācijas kārtībā izskata viens un tas pats tiesas sastāvs • <u>Regulējuma grozījumi</u>: <ul style="list-style-type: none"> ○ paplašināt Senāta tiesības pabeigt lietas izskatīšanu uz gadījumiem, kad lietā ir noskaidroti visi lietas apstākļi un nav jāiesniedz vai jāizprasa jauni pierādījumi (CPL 474.p. 4.d.) ○ noteikt pienākumu advokātiem norādīt, ka viņi ir snieguši juridisko palīdzību lietas dalībniekiem kasācijas sūdzību sagatavošanā ○ noteikt īpašas kvalifikācijas prasības advokātiem, kuri vēlas sniegt juridisko palīdzību kasācijas tiesvedībā (atbilstību prasībām apstiprināt Tieslietu padomes noteiktajā kārtībā) • <u>Senāta kapacitātes palielināšana</u>: senatoru atbalsta personāla (senatoru palīgu, zinātnisko padomnieku) skaita palielināšana • <u>Skaidrojumi</u>: sagatavot skaidrojošo materiālu (vadlīnijas) par kasācijas sūdzību sagatavošanu • <u>Sadarbība ar LZAP</u> attiecībā uz kasācijas sūdzību sagatavošanas labo praksi 	TM, LZAP, Tieslietu padome
17.	Nepietiekama tiesu kapacitāte			
	<ul style="list-style-type: none"> • Atbalsta personāla nepietiekamība, mainība, nepietiekama kvalifikācija 		<ul style="list-style-type: none"> • <u>Palielināt</u> atalgojumu atbalsta personālam, tostarp tiesnešu palīgiem un padomniekiem • <u>Palielināt</u> atbalsta personāla skaitu • <u>Apmācības</u>: atbalsta personāla regulāras apmācības, tostarp specializēšana noteiktās tiesību jomās 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Tiesnešu atslogošana no pienākumiem, kas tieši neattiecas uz strīda izspriešanu pēc būtības 		<ul style="list-style-type: none"> • <u>Regulējuma grozījumi</u>: <ul style="list-style-type: none"> ○ tiesnešu palīgu statusa normatīva nostiprināšana, tostarp paredzot iespēju pieņemt atsevišķus procesuālos lēmumus 	TM

			<ul style="list-style-type: none"> ○ tiesnešu izslēgšana no dalības dažādās ar tiesas spriešanu tieši nesaistītās institūcijās (piemēram, Maksātnespējas likuma 31.⁴p. un Tiesu izpildītāju likuma 60.p. norādītajām disciplinārlietu komisijām) 	
Vispārīgi priekšlikumi				
			<ul style="list-style-type: none"> • <u>Regulējuma grozījumi:</u> <ul style="list-style-type: none"> ○ izvērtēt iespēju paaugstināt vienkāršotās procedūras piemērošanas sliekšni (CPL 250.¹⁹p. 2.d.), vienlaikus ieviešot kārtību, kāda tiesa var vērsties Senātā, lai saņemtu atbildi uz iepriekš judikatūrā neatbildētu tiesību jautājumu, kuram ir būtiska nozīme vienotas tiesu prakses nodrošināšanā vai tiesību tālākveidošanā ○ izvērtēt iespēju ieviest t.s. pilotlietas ○ izvērtēt iespēju noteikt obligātu mediācijas izmantošanu pirms tiesvedības uzsākšanas (ar izņēmumiem) ○ izvērtēt iespēju paplašināt to lietu kategorijas, kurās var taisīt saīsinātos spriedumus ○ izvērtēt iespēju efektīvzēt saistību piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtībā (CPL 50.¹ nodaļa) ○ izvērtēt iespēju atteikties no / ierobežot rakstveida pierādījumu nolaišanu vai attiecīgo pierādījumu noklausīšanos tiesas sēdē • Tiesas sēžu audioierakstu stenogrammu sagatavošana pēc tiesneša lūguma (kā ārpakalpojums) 	Tieslietu padome, TM, TA

Lietotie saīsinājumi:

CPL – Civilprocesa likums

ECT – Eiropas Cilvēktiesību tiesa

p. – pants; d. – daļa

pkt. – punkts

LTMC – Latvijas tiesnešu mācību centrs

LZAP – Latvijas Zvērinātu advokātu padome

MK – Ministru kabinets

TA – Tiesu administrācija

TM – Tieslietu ministrija